

Hyvät Tampereen alueen ihmistieteiden eettisen toimikunnan jäsenet,

Pyydän lausuntoanne väitöstutkimukseni eettisyydestä, koska:

1) Suomessa alkoholi on aihe, jota on totuttu pitämään ”jokaisen omana asiana”. Erityisen herkäksi aiheen tekee sen käsitteleminen perheen sisäisenä asiana, tai vastuuasiana. Tutkimuksessani on yhteiskunnallinen näkökulma, joka tuo perheen ja yksittäisen vanhemman osaksi yhteiskunnallista merkityks maailmaa: vanhempi toimii suhteessa lakiin ja ympärillä oleviin kulttuurisiin merkityksiin, jotka liittyvät vanhemmuuteen, alkoholiin ja ikärajoihin. Näkökulma haastaa julkisen ja yksityisen koettua rajapintaa, mikä pitää huomioida aineistonkeruussa. Otan siis tutkimuksessani puheeksi vanhemman vastuun omassa perheessään tapahtuvasta alkoholinkäytöstä.

2) En tutki alaikäisiä, mutta kerään aineistoa, jossa vanhemmat kertovat itsestään, perheissään tapahtuneista tilanteista, ja siitä, mitä ajattelevat lastensa alkoholikasvatuksesta. Tarkoitukseni on tuoda aineistosta esiin vanhempien erilaisia näkemyksiä; myös niitä, jotka poikkeavat asiantuntijoiden suosittelemista kasvatuseriaa-asteista.

3) On mahdollista ja jopa todennäköistä, että tutkittavien joukossa on perheitä, joissa on kohdattu alkoholiongelmia. Pysin toimimaan perheiden erilaisuutta kunnioittaen ja jos aineistossa nousee esiin ongelmakäyttöön liittyviä piirteitä, pyrin käsittelemään aineistoa kunkin osapuolen kannalta kunnioittavasti. Nämä eettiset kysymykset voivat tulla esiin lähinnä vanhempien teemahaastatteluja toteuttaessa. Esimerkiksi vanhempainiltojen julkisissa keskustelutilanteissa ja nettikeskusteluissa vanhemmat toimivat muutenkin julkisilla areenoilla kokemuksiaan kertoessaan.

4) Tutkimuksessani on mukana yhteistyökumppaneita, joiden kannalta eettinen arviointi on hyvän käytännön mukaista.

5) Artikkeleita julkaistaan mahdollisesti eettistä ennakoarviointia edellyttävissä lehdissä.

Ymmärtääkseni tutkimusasetelmassani ei ole kohderyhmän kannalta suuria eettisiä riskejä, mutta pyydän lausuntoanne tämän varmistamiseksi.

Ystävällisin terveisin

Jenni Helenius, KM
Kasvatus ja yhteiskunta -tohtoriohjelma
Kasvatustieteiden yksikkö
Tampereen yliopisto
p. 045 6789 825, jenni.helenius@uta.fi

2. Tutkimussuunnitelman tiivistelmä

”Ostatakseni mulla pari? Alaikäisten lasten vanhemmuuteen liittyviä merkityksiä alkoholikasvatuksen kontekstissa” -tutkimuksessa tarkastellaan vanhempien asemaa alaikäisten nuorten alkoholikasvattajina. Tutkimuksen ensisijaisena kohderyhmänä ovat vuosina 1994–2000 syntyneiden nuorten vanhemmat. Aihetta tarkastellaan yhteiskunnallisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta. Siksi aineistona käytetään myös aiheeseen liittyviä nettikeskusteluita ja alkoholiaiheisten vanhempainiltojen kouluttajien haastatteluja.

Tutkimustehtävä on kuvailla ja vertailla niitä merkityksiä, joita 1) vanhemmat itse, ja 2) kansalaiset yleensä antavat vanhemmalle asemalle nuoren alkoholikasvattajana 2010 -luvun suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tutkimuskysymykset: 1) millaisia merkityksiä vanhemmuudelle annetaan alkoholiin ja vanhemmuuteen liittyvissä julkisissa keskusteluissa? 2) millaisia merkityksiä vanhemmat itse antavat asemalleen alaikäisten alkoholikasvattajina?

Tutkimuksen vastuuhenkilöt:

Jenni Helenius, KM
Tampereen yliopisto
Kasvatustieteiden yksikkö
Kasvatus ja yhteiskunta
-tohtoriohjelma
jenni.helenius@uta.fi
p. 045 6789 825

Jari Eskola, dosentti, yliopistonlehtori
Tampereen yliopisto
Kasvatustieteiden yksikkö
jari.eskola@uta.fi
p. 050 318 1269

6. Tutkimuksen eettiset ongelmat ja ratkaisut

Kun tutkitaan kasvatusta, oleellista on tutkimukseen osallistujien ja heidän lastensa säilyminen tunnistamattomina. Aineistoa käsitellään ja säilytetään niin, että osallistujien henkilötietoja ei päädy ulkopuolisten käsiin. Alkoholinkäyttöön ja kasvatukseen liittyvät kysymykset saattavat tuntua osallistujista henkilökohtaisilta. Tutkimusaiheesta tiedottamiseen kiinnitetään huomiota, jotta mukaan tulija saa todenmukaisen kuvan siitä, millaisia aiheita tullaan käsittelemään. Tutkijan ennako-oletusten vaikuttamista tuloksiin pyritään ehkäisemään sillä, että etukäteisoletukset pohditaan etukäteen. Eettisistä ratkaisuista kerron enemmän lausuntopyyntöni kohdassa 7.

7. Aikataulu ja rahoitus

Tutkimus ajoittuu vuosille 2012–2016. Jos tutkimus toteutuu alla olevan aikataulusuunnitelman mukaisesti, se saattaa valmistua jo vuoden 2015 aikana.

Taulukko 2. Tutkimuksen toteutusajataulu

Toukokuu– joulukuu 2012	Päätös jatko-opiskelupaikan saamisesta, tutkimussuunnitelma
Tammikuu– heinäkuu 2013	Kouluttajien haastattelut ja niiden analyysi, 1. artikkelin kirjoittaminen. Muu aineistonkeruu: Vanhempien nettilomakehaastattelut. Vanhempien teemahaastattelut 10 kpl, (KASA12 -opiskelijaryhmä.)
Elokuu– joulukuu 2013	Nettilomakeaineistojen analyysia, lisää vanhempien haastatteluja. 2. artikkelin kirjoittaminen nettilomakeaineistosta.
Tammikuu– heinäkuu 2014	Lasten seurassa -keskustelupalstan ja Fb-ryhmän keskustelujen analyysia. Analyysia, artikkelit 3 ja 4. Tulosten esittelyä seminaareissa.
Elokuu– joulukuu 2014	Keskeneräisten artikkelien viimeistely ja yhteenvetoluvun kirjoittaminen.
Tammikuu– heinäkuu 2015	Edellisten vaiheiden keskeneräisten osien jatkamista, väitöskirjan esitarkastus.
Elokuu– joulukuu 2015	Tekstin viimeistely ja väitöskirjan tarkastaminen. Väitöstilaisuus.

Rahoitus. Vuonna 2013 työskentelen MLL:n Hyvällä mallilla -hankkeessa. Haen apurahoja, jotta voisin vuonna 2014 tehdä väitöskirjaa päätoimisesti n. 6 kuukauden ajan.

7. Tutkimustulosten merkitys ja alustava suunnitelma artikkeleista

Käytännön palveleminen on yksi eettisesti hyvän kasvatustutkimuksen kriteeri (Paechter 2003, 106–111). Tämän tutkimuksen käytännöllisenä tarkoituksena on edistää vanhempien aseman huomioimista ehkäisevässä päihdetyössä. Vanhemman rooli nähdään päihdekasvatuksessa helposti ”itsestään selvänä” ja

TAMPEREEN YLIOPISTO
Tampereen alueen Ihmistieteiden
eettinen toimikunta

Lausunto 9/2013/liittyen lausuntopyyntöön 9/2013: ”Ostatsä mulle pari? Alaikäisten vanhemmuuteen liittyviä merkityksiä alkoholikasvatuksen konteksteissa

Vastaava tutkija: Tohtoriopiskelija Jenni Helenius,
Kasvatustieteiden yksikkö, TaY

Tutkimussuunnitelma: ”Ostatsä mulle pari? Alaikäisten vanhemmuuteen liittyviä merkityksiä alkoholikasvatuksen konteksteissa”

Tampereen alueen ihmistieteiden eettinen toimikunta on kokouksessaan 3.6. 2013 perehtynyt kyseiseen tutkimussuunnitelmaan.

Toimikunnan päätös/lausunto: Todettiin, että tutkimuksessa ei ole eettisiä ongelmia. Toimikunta **edellyttää** kuitenkin seuraavat tarkennukset, jotka **pyydetään lähettämään toimikunnan sihteerille.**

-toimikunnan mielestä tutkittavilta tulee pyytää suostumus (lomakkeella) ja tämä tulee käydä ilmi tiedotteessa.

-tiedotetta tulee toimikunnan mielestä tarkentaa tutkimuksen tarkoituksen ja tavoitteiden osalta,

-haastatteluaineistosta kerätään henkilötietoja, mikä edellyttää henkilörekisterin muodostamista ja rekisteriselosten mukaan liittämistä. Henkilötietojen käsittelyyn ja aineiston säilyttämiseen pyydetään kiinnittämään erityistä huomiota,

-tutkittavien rekrytointi ei käy selkeästi ilmi asiakirjoista

-toimikunnan mielestä tutkijan tulisi itse haastatella tutkittavat ja valita suurempi tutkimusryhmä (esim. 20),
-tutkijalta pyydetään selonteko siitä, miten tutkija menettelee, mikäli hän havaitsee esim. ongelmallisia tilanteita (esim. jos vanhemmat ostavat lapsilleen alkoholia).

Tampereella 7.6. 2013

Merk.
Markku Ojanen
Puheenjohtaja

Heikki Eilo
Sihteeri